

Naturtjek på økologiske bedrifter

Hos: Yduns Have

Dato: 14. maj 2019

Naturtjek er udarbejdet af: Louise Hedegaard Riemann (LHN), Mette Møller Ragborg (Agri Nord), Lisbeth Gliese Jensen (SAGRO) og Lene Egtved Andersen (KHL)

SEGES

STØTTET AF
Fonden for **økologisk landbrug**

Hvordan fungerer Øko Naturtjek-planen?

Med udgangspunkt i besøget, foreslår vi her nogle fokuspunkter, hvor det enten handler om at bevare en naturværdi, eller hvor noget kan gøres anderledes for at højne naturværdien på arealet.

Vi har vægtet tiltag og arealer på en skala fra 1 til 10 stjerner, hvor 10 stjerner betyder "god naturværdi, og her får man mest natur for pengene" – så her er det vigtigt at prioritere din naturindsats.

Ved beskrivelsen af et fokuspunkt vil der muligvis være stjerner som er lysere i farven, disse stjerner indikerer et forbedringspotentiale, som kan indfries hvis anbefalingen følges.

Anbefalingerne er generelt gældende, så selvom vi tager udgangspunkt i nogle specifikke steder på bedriften - f.eks. et læhegn – så gælder vores råd også for de andre læhegn som findes på matriklen.

Det er selvfølgelig helt frivilligt om anbefalingerne bliver fulgt.

God fornøjelse!

SEGES

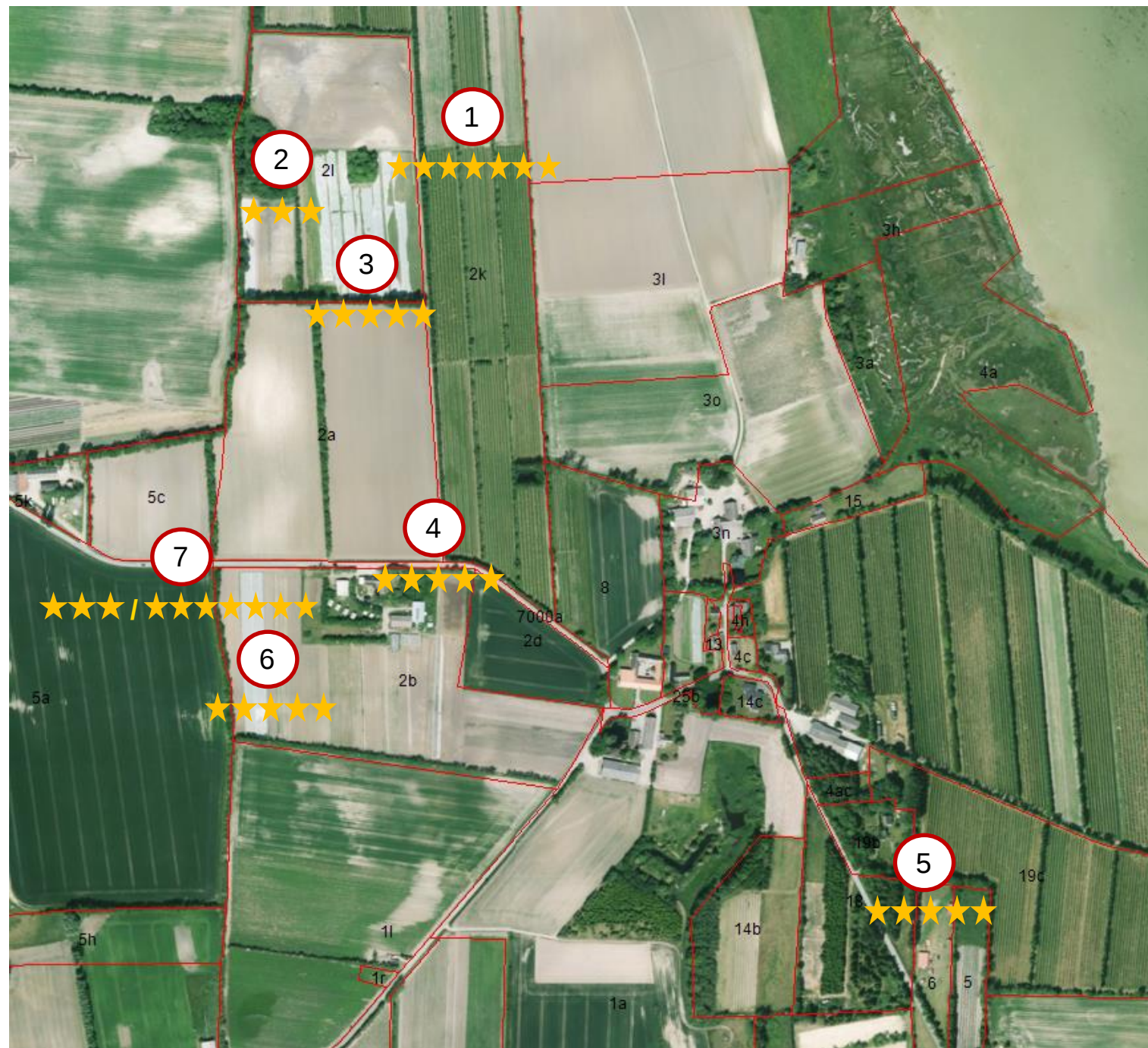
Kort om projektet

Formålet er at afprøve et konkret værktøj i form af et 'Naturtjek', der skal synliggøre hvor og hvordan du som landmand kan gøre en særlig indsats for at højne natur og biodiversitet på din bedrift. Projektet skal give dig mere viden om, hvor dine vigtigste naturværdier er, og give dig konkrete forslag til, hvad du kan gøre for at beskytte, forbedre og udvide din natur.

Bedriftsoversigt og fokuspunkter

1. Bakken
2. Søen
3. Levende hegn
4. Haven
5. Overdrev
6. Diger
7. Solitære træer – nye og gamle

1. Bakken

Generelt: Sydvendte og næringsfattige skrænter og skråninger er meget værdifulde levesteder for varmekrævende organismer. Sydvendte skrænter modtager sol i de fleste af dagtimerne og bliver hurtigt et varmt mikroklima efter solopgang. Jordboende bier graver ofte deres huler i den sandede jord på skrænter, hvor solindstrålinger bidrager med den nødvendige varme til bierne og deres yngel. Mange tørketolerante og lavtvoksende blomsterplanter kan trives på de varme skrænter. En høj score forudsætter at skrænten er næringsfattig, med åbne partier og lave urter samt pletter med bar jord.

Specifikt for bedriften: Der var mange urter på arealet bl.a. kodriver, dødt ved og sten. Forholdsvis lysåbent.

Anbefaling: For at opnå den sidste stjerne foreslås udtyndingen ved at ringe nogle af træerne på sydsiden. Derudover kan man overveje at etablere bræmmer omkring hele højen for at beskytte overdrevsvegetationen mod randpåvirkning i form af næringsstoffer.

Bakke med vedplanter og overdrevsvegetation

Hulkravet kodriver

Ægte morkel
(ikke artsbestemt)

2. Søen

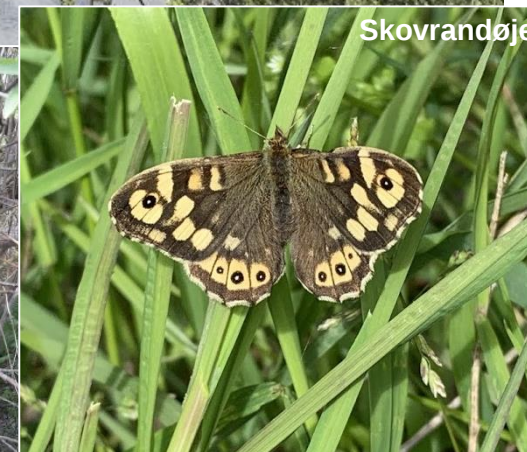
Generelt: Søer og damme inklusiv deres bredder, skaber et miljø, hvor sump- og vandplanter kan indvandre. Såfremt søbredden byder på artsrig og blomstrende vegetation af hjemmehørende arter, kan den fungere som fødesøgningsområde for insekter, pattedyr og fugle. Hvis søen er næringsfattig og klarvandet er der bedre muligheder for at mange forskellige vandplanter kan få lys og trives i vandet, hvilket samtidig skaber levesteder for en stor mangfoldighed af vandlevende insekter. Søer vil typisk også tiltrække fugle og andet vildt hvis de understøtter et godt miljø for planter og smådyr. I søer skal man dog undgå fodring af ænder og andre fugle, da det vil tilføre søen høje mængder af næring i form af fuglelort, som hurtigt kan næringsforurene vandet og gøre søen grøn og uklar af algevækst.

Specifikt for bedriften: Søen er omkranset af et tæt pilekrat, bestående af gamle piletræer. Søen er meget næringsrig og bruges til vanding af omkringliggende marker. Der er mange fugle, insekter og en del dødt ved.

Anbefaling: Krattet omkring søen er et godt habitat for mange småfugle og insekter, derfor skal fortsætte med at have en randzone omkring søen og pilekrattet.

Gammelt pilekrat

Skovrandøje

3. Læhegn

Generelt: Gamle hegn og skovpartier med flere arter af hvidblomstrende træer og buske (bl.a. slåen og engriflet hvidtjørn, skovæble, almindelig hæg og mirabel) giver føde til insekterne. Gamle, og især døende træer, også kaldt veterantræer, er særligt værdifulde som levested for et utal af dyr, planter og svampe. Derimod har unge og nyplantede træede en meget ringe værdi som levested. Derfor ligger værdien for hegn, remiser, skov og krat i høj grad i beskyttelsen af det stående ved i form af gamle og døde træer. Udlægning af dødt ved i hegn efter evt. slåning bidrager også til levesteder for insekter og svampe. Et hegn med megen variation, store sten og med luft imellem træerne kan være et særdeles godt levested og kan score meget højt ift. biodiversitet.

Specifikt for bedriften: Generelt er der mange og fine læhegn. Flere af dem er af ældre dato. Der er en god variation af arter. Der er mange blomstrende træer, som tjørn, frugtræer og syrener. Der er flere veterantræer i de ældste læhegn og dødt ved får lov til at blive liggende i hegnene. Der bliver hyppigt lagt afskårne grene og dødt ved i læhegnene, hvilket giver levesteder til mange insekter og småfugle.

Anbefaling: Enkelte steder var læhegnet meget tæt, her kan man med fordel fjerne flere af ammetræerne for at skabe mere lys, så variationen bliver større. For at opnå den sidste stjerne, skal man beskytte læhegnene yderligere mod randpåvirkning.

4. Have

Generelt: Vildtstriber og insektvolde i den dyrkede mark kan give åndehuller til forskellige dyr, herunder agerhøns og fasaner. Blomsterne kan fungere som tankstationer for fouragerende insekter. Vildtstriber og blomsterstriber bidrager dog ikke med et levested til formering og overvintring, da de ofte ligger på omdriftsarealer og pløjes om hvert eller hvert andet år.

Specifikt for bedriften: Der er større værdi af de blomster og levesteder der forekommer naturligt i jeres have, end i den blomsterstribe, som i har anlagt lige ved siden af haven.

Haven består af flere gamle træer, hvoraf en del af dem er frugttræer. Der er en stor mængde dødt ved i haven i form af afklippede grene og flere store stubbe, der var gennemperforeret af insekter. Græsplænen var fyldt med blomstrende urter, og vegetation i varieret højde.

Anbefaling: Begrænsning af slåning af plænen til dele af plænen eller uden for urternes blomstring. Fjern desuden plantematerialet efter slåning, for at reducere mængden af næringsstoffer. Dette vil være med til at fremme opvækst af flere urter, der er gavnlige for insekterne.

5. Matrikel 18 – etapeløsning for udvidelse af overdrev

Generelt: Gamle overdrev er noget af det mest værdifulde natur, som man kan have på sin bedrift. Overdrev er lysåbne naturtyper, som gennem mange år er blevet afgræsset af kvæg, heste eller andre store græssere. At naturtypen holdes lysåben, medvirker til at konkurrencestærke arter af græsser og højstauder holdes nede, hvilket gør plads til mindre konkurrencedygtige lave urter, som ellers ville have svært ved at etablere sig. Hvis overdrevet plejes optimalt, kan der opstå mosaikker af bart sand, mosser, jordboende laver, både lave og høje urter, buske, større vedplanter og enkeltstående træer. Gamle overdrev er således nogle af vore mest artsrige naturtyper. Store fritliggende sten på gamle overdrev er ofte et tegn på at arealet aldrig har været under plov.

Specifikt for bedriften: Den lysåbne del af denne matrikel var et artsrigt overdrev med flere fine arter. Overdrevet viser allerede potentiale til at kunne udvikle sig til noget endnu mere værdifuld natur. På arealet var et rigt liv af bier og sommerfugle, som følge af de mange blomstrende urter og træer.

Anbefaling: Rødgrankulturen har ikke en særlig høj naturværdi, og man kan med stor fordel fjerne rødgrantræerne. Dette kan blandt andet gøres ved at ringe træerne og på den måde skabe en del opretstående dødt og døende ved, samt plads til opvækst af hjemmehørende arter, og mulighed for at overdrevsarterne over tid kan indvandre til området.

Afgræsning med får bør undlades helt, da der er mange blomstrende urter på arealet, og får har en tendens til målrettet at æde blomstresr. Vi foreslår græsning med geder, da de primært æder vedplanter. På længere sigt vil det være mere aktuelt med græsning med lavt græsningstryk, af enten køer eller heste. Da stykket ikke er særlig stort, kan man med fordel sammenhegne det med arealet vest for matriklen, for at kunne have flere dyr gående på stykket.

Urtevegetation med
mange blomstrende arter

Bibernelle

6. Diger

Generelt: Jorddiger kan være fine småbiotoper i landskabet. Fordi disse biotoper ikke omlægges, har de høj værdi som levested for bl.a. de vilde bier. Sådanne blomsterrige biotoper har en langt højere naturværdi end f.eks. blomsterstriber som udsås, fordi de har lang kontinuitet. Lang kontinuitet giver typisk flere arter og levesteder. Det er særligt fremmende for biodiversiteten hvis digerne omfatter store enkeltstående træer. Undgå påvirkning fra jordbehandling og gødning, da dette ødelægger arealet som levested og reducerer antallet af forskellige blomster. Vent med at slå digerne til efter blomsterne er afblomstrede og har sat frø, så sikrer man at der er føde til insekterne samt planternes overlevelse. Man kan med fordel slå arealet tidligt i maj eller i oktober samt fjerne afklippet materiale for at mindske næringsniveauet og tilgroning.

Specifikt for bedriften: Jorddige med store sten, store gamle træer og dødt samt døende ved. I en del af digerne er der partier med bar jord, hvor der ses mange insekthuller.

Anbefaling: For at opnå den sidste stjerne, skal man beskytte digerne yderligere mod randpåvirkning.

SEGES

Insektgange

Veterantræ

Gammelt jorddige med store sten

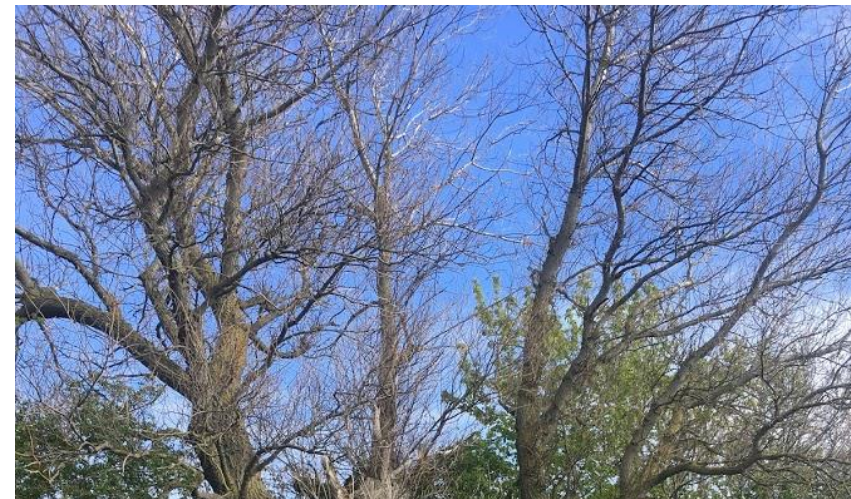
7. Solitære træer – gamle og nye

Generelt: Døende træer og døde stammer udgør vigtige levesteder for især insekter og svampe, og er generelt en mangelvare i det danske landskab. Derfor bør man altid lade gamle, døende og døde træer stå, så man bibeholder de værdifulde levesteder som træet udgør. Træerne huser ofte utroligt artsrige samfund af lav, svampe, mosser og insektlarver.

Nyplantning af hjemmehørende arter af træer og buske, kan være vigtig føde for insekterne. De hvidblomstrende træer såsom slåen og engriflet hvidtjorn, skovæble, almindelig hæg og mirabel er især vigtige fødekilder i det tidlige forår. Dette kan være et værdifuldt tiltag især hvis det placeres i nærheden af eksisterende natur, og så længe de ikke erstatter gamle træer.

Specifikt for bedriften: På bedriften er der mange fine, gamle træer, som er naturmæssigt værdifulde. Det er godt at plante nye træer, men de scorer som udgangspunkt ikke særligt højt på biodiversitet da der går en længere årrække før de kan fungere som levesteder for andre arter.

Anbefaling: Her er allerede en god bevidsthed omkring de solitære træers værdi – både unge og gamle træer. Ønsker man flere gamle og døende træer, så kan man fremskynde aldringsprocessen ved at beskadige et sundt træ, f.eks. ved at ringe en sidestamme, eller ved at lave et bål op ad stammen.

Nyplantet træ

Gammelt veterantræ

Ønsker du at vide mere?

Du er altid velkommen til at kontakte SEGES

Andrea Oddershede på anod@seges.dk, eller ring på tlf: 87405444.

Appen for § 3-natur - beskyttet natur

Med telefonen i hånden kan søge informationer om din natur, når du står ude på bedriften. Ligesom på Miljøportalen kan du få et overblik over den beskyttede natur, læse artslister for arealerne, samt undersøge HNV-score.

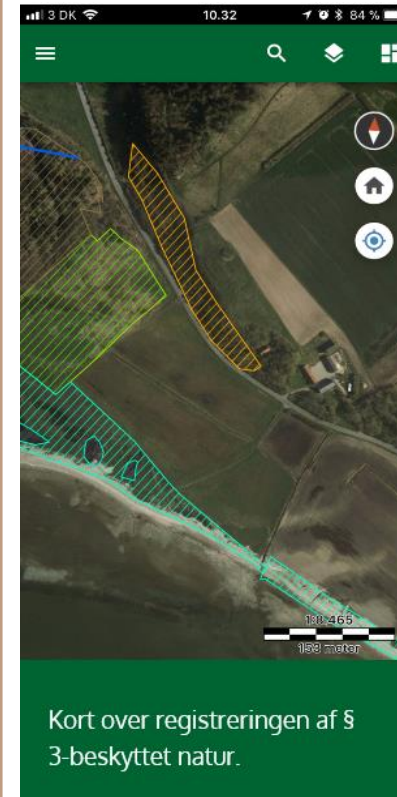
Miljøportalen

Få et overblik over naturen på din bedrift. Her kan du få information om arealer med beskyttet natur, HNV-score og artslister for dine arealer:

<https://arealinformation.miljoportal.dk>

SEGES

Appen "Beskyttet natur"
Søg info om naturen når du står derude.

HNV-score

High Nature Value (HNV) er en indikator for et areals naturværdi og bruges til at prioritere naturplejeindsatsen. En Høj HNV-værdi indikerer høj naturværdi.

